Луценко Р.А., здобувач
Науковий керівник: Бондаренко Н. О.
кандидат юридичних наук, доцент,
Державний торговельно-економічний університет

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК ТРАНСФОРМАЦІЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту (ШІ) зумовлює виникнення нових викликів для правових систем різних країн світу. Україна також поступово адаптує своє законодавство до сучасних технологічних змін. Водночас нормативне регулювання застосування ШІ залишається недостатньо сформованим, зокрема в питаннях визначення меж його використання та встановлення відповідальності за наслідки його діяльності. Тому усунення наявних законодавчих прогалин є одним із важливих завдань сучасної правової політики.

Одним із ключових питань є визначення правового статусу штучного інтелекту. На сьогодні його розглядають переважно як програмне забезпечення, однак здатність таких систем навчатися на основі отриманих даних і виконувати завдання без безпосереднього втручання людини породжує дискусії серед науковців і правників. Зокрема, обговорюється доцільність надання ШІ окремих елементів правосуб'єктності, а також пошук ефективних механізмів розподілу відповідальності між розробниками технологій, їхніми власниками та користувачами у випадках заподіяння шкоди або виникнення помилок [1, с. 48].

Ще одним важливим питанням є забезпечення належного захисту персональних даних. Оскільки системи штучного інтелекту обробляють значні обсяги інформації для свого навчання та функціонування, зростає ймовірність порушення права людини на недоторканність приватного життя. Особливо гостро ця проблема проявляється під час використання технологій розпізнавання облич та інших інструментів, що дають змогу ідентифікувати особу. У зв'язку з цим Україні необхідно вдосконалювати механізми правового регулювання обробки персональних даних, орієнтуючись на європейські стандарти захисту приватності та забезпечуючи їх належне дотримання на практиці [2, с. 190].

Україна вже зробила перші кроки: уряд ухвалив Концепцію розвитку ШІ [3], яка наголошує на важливості захисту прав людини. Крім того, у 2023 році Мінцифра презентувала план [4], за яким країна поступово переходитиме від необов'язкових етичних порад до чітких і суворих законів, синхронізованих із європейськими правилами.

Ще одним актуальним напрямом правового регулювання є захист авторських прав у сфері штучного інтелекту. Сучасні нейромережі здатні генерувати різноманітні результати інтелектуальної діяльності, зокрема літературні твори, графічні зображення та програмний код. Водночас традиційні норми авторського права пов'язують статус автора з фізичною особою, що ускладнює визначення правового режиму контенту, створеного за допомогою ШІ. У зв'язку з цим виникає потреба в розробленні нових правових підходів до визначення належності майнових прав на такі результати, а також у встановленні чітких правил використання захищених авторським правом творів для навчання моделей штучного інтелекту [1, с. 51].

Таким чином, удосконалення законодавства України у сфері штучного інтелекту потребує комплексного підходу до оцінювання та врегулювання ризиків, пов'язаних із використанням відповідних технологій. Одним із головних завдань законотворчої діяльності є забезпечення рівноваги між гарантуванням прав і свобод людини та створенням сприятливих умов для розвитку інновацій. Досягнення цієї мети передбачає гармонізацію національного законодавства з правовими нормами Європейського Союзу, а також розгляд можливості ухвалення спеціального нормативно-правового акту, який комплексно регулюватиме відносини у сфері штучного інтелекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Куракін О. М., Скрябін О. М. Особливості правового регулювання використання штучного інтелекту в Україні. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2023. Вип. 36. С. 46-55.
2. Співак О. Правове регулювання штучного інтелекту в Україні та світі. Актуальні проблеми правознавства. 2024. № 1. С. 188-195.
3. Концепція розвитку штучного інтелекту в Україні: схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/
4. Міністерство цифрової трансформації України. Дорожня карта регулювання штучного інтелекту в Україні. 2023. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files

Макарова Є.В., здобувач
Науковий керівник: Соколова-Височина Яна Анатоліївна,
к.ю.н., доцент,
Державний торгівельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Практична підготовка є необхідною складовою професійного становлення здобувача вищої освіти, оскільки дає змогу застосувати теоретичні знання в реальному робочому середовищі, перевірити професійні очікування та сформувати навички взаємодії з колективом. Закон України «Про вищу освіту» визначає практичну підготовку формою організації освітнього процесу та передбачає її проведення на підприємствах, в установах, організаціях за договорами із закладами освіти або у відповідних структурних підрозділах закладу [1]. Проте формальна наявність практики в освітній програмі не гарантує її змістовного наповнення.

Організація практичного навчання потребує врахування труднощів із пошуком бази практики, добором практикантів та узгодження інтересів студентів, закладів вищої освіти й роботодавців. Якісна практика має бути безпосередньо пов’язана зі спеціальністю, мати заздалегідь визначені результати навчання, реальні професійні завдання, керівника-наставника, зрозумілі критерії оцінювання та регулярний зворотний зв’язок. Студент повинен не лише спостерігати за роботою організації, а й поступово виконувати посильні завдання відповідно до рівня підготовки. Важливими є безпечні умови, доступність для студентів з різними потребами та прозоре інформування про режим роботи та можливу оплату. Такі засади як письмова домовленість, чіткі навчальні цілі, наставництво й належні умови відображені в європейських рекомендаціях щодо якості стажувань [3].

Серед основних проблем організації проходження практики варто виділити обмежену кількість пропозицій, які відповідають спеціальності студентів та їхнім індивідуальним професійним інтересам. Переліки партнерських підприємств інколи не оновлюються, а відкриті вакансії не містять опису завдань, вимог або умов проходження практики. Частина організацій відмовляє кандидатам без досвіду, хоча саме набуття досвіду є головною метою практики. Додаткові труднощі створюють транспортні витрати, необхідність поєднувати практику з навчанням чи роботою, відстань між місцем проживання та розташуванням підприємства, а також конкуренція за найбільш привабливі місця [3; 4].

Окремою проблемою є нерівний доступ до можливостей: студенти з особистими професійними контактами часто швидше знаходять базу практики, тоді як інші змушені надсилати численні звернення, які залишаються без відповіді. Якщо пошук починається незадовго до встановленого закладом вищої світи терміну проходження практики, здобувач може обрати будь-яку доступну організацію, навіть коли характер її діяльності майже не відповідає освітній програмі.